

ლექცია 12

გაკვეთილების სცენარების დაგეგმვის ძირითადი პრინციპები და ეტაპები ენისა და საგნის ინტეგრირებულ გაკვეთილზე.

დროისა და მასალების გადანაწილება

გაკვეთილის დაწყებამდე საჭიროა იმის განსაზღვრა, გაკვეთილის მსვლელობისას საჭირო იქნება თუ არა დამხმარე მასალები და ხელსაწყოები. უფრო რთულია დროის გადანაწილება. დროის მიზანმიმართული გადანაწილება წარმოადგენს ერთგვარ წინაპირობას იმისათვის, რომ სწავლების პროცესი იყოს დინამიური, კარგად მოფიქრებული, ეფექტური, რათა მასწავლებელმა მოახერხოს ყველა წინასწარ დაგეგმილი იდეის განხორციელება.

რით განსხვავდება ბილინგვური გაკვეთილი მეორე ენის სწავლების გაკვეთილისგან?

	ენის გაკვეთილი	გაკვეთილი, რომელზედაც ვითარდება ენა
პროგრამა	ყურადღება მახვილდება ენაზე და ენის შესწავლის მიზნებზე (ცოდნა ენაზე და ენის ცოდნა)	ყურადღება საგნის შინაარსსა და ენობრივ უნარებზე (საგნის ცოდნა და ენის გამოყენება)
დაგეგმვა	ყურადღება ენაზე, მის სტრუქტურაზე, ენის შესწავლის კონტროლსა და პრაქტიკულ სამუშაოზე ენაში	ყურადღება ენის გამოყენებაზე, ესაუბრობთ რა საგნის შინაარსზე; ყურადღება იმ შინაარსზე, რომელიც წიგნშია.
აქტივობები	ყურადღება პროდუქტიუბაზე ორიენტირებულ აქტივობებზე, სავარჯიშოები, რომლებიც უნდა და შეიძლება კონტროლდებოდეს.	ყურადღება საგნის შინაარსიდან გამომდინარე სავარჯიშოებზე; აქცენტი ვიზუალურ საშუალებებზე და მასალის ჩართვა კითხვისა და წერისათვის.
ენის არჩევა	მასწავლებელი და მოსწავლეები (შეძლებისდაგვარად) მთელ გაკვეთილზე ურთიერთობენ სამიზნე ენაზე.	მოსწავლე იყენებს ენას, რომელიც შეესაბამება მის ცოდნას; მასწავლებელი იყენებს ენას მკაცრად ვერ მოიურად, ფიქრობს რა მოსწავლესა და საგანზე.

გაკვეთილის დაგეგმვისას, უპირატესობა უნდა მიენიჭოს ისეთ სისტემას, სადაც გამოყენებულია კრიტიკული აზროვნების პრინციპები. სხვაგვარად რომ ვთქვათ, გაკვეთილის თითოეულ ფაზაში გარკვეული პრობლემის დასმა უნდა მოხდეს. აუცილებელია იმის დამახსოვრება, რომ მეცადინეობის თითოეულ ფაზაში საჭიროა შესაბამისი მეთოდისა და სტრატეგიის გამოყენება. სწავლების სტრატეგიისა, თუ მეთოდის შერჩევას მნიშვნელოვანია გაკვეთილის მიზნის და შეფასების კრიტერიუმების გათვალისწინება.

გაკვეთილის დაგეგმვისას, პირველ რიგში საჭიროა გაკვეთილზე გამოკვეთილი მიზნების შეფასება და ამ მიზნების განხორციელების შესაძლებლობის განსაზღვრა გაკვეთილისათვის გამოყოფილი დროის განმავლობაში.

ასევე საჭიროა გაკვეთილის თითოეული ფაზისათვის სტრატეგიის შემუშავება. თუმცა, უნდა გვახსოვდეს, რომ სტრატეგია არის მხოლოდ საშუალება, რომელიც გვეხმარება დაგეგმილი შედეგების მიღწევაში.

გაკვეთილის შემდეგ საჭიროა მიღწეული შედეგების ანალიზი და მათი შესაბამისობის დადგენა წინასწარ შემუშავებულ მიზნებთან. ეს მასწავლებელს აძლევს იმის საშუალებას, რომ ისწავლოს საკუთარ გამოცდილებაზე და უკეთესად დაგეგმოს ყოველი მომდევნო გაკვეთილი.

ბილინგვური გაკვეთილი:

მასწავლებლის ენა	ენის დაგეგმვა	მასაღები	საყრდენი მასაღა მოსწავლეთათვის
<ul style="list-style-type: none"> როგორ ლექსიკა და ფრაზებია საჭირო მოსწავლეთა ორგანიზებისათვის? საგანთან დაკავშირებული ლექსიკა 	<ul style="list-style-type: none"> რომელ ენას ენას როდის გამოვიყენებ? ენის რომელი კომპლექტენცია განვითარდება? 	რა მასაღა დამჭირდება და რომელ ენაზე?	რა დახმარება დასჭირდება ყველას და რა – ცალკეულს?

გაკვეთილის მიმდინარეობის დაგეგმვა

გაკვეთილის საფუძველს წარმოადგენს სწავლებისა და სწავლის სამსაფეხურიანი მეთოდი ა. გამხნეების/წახალისების ფაზა

წახალისების ფაზის დაგეგმვისას აუცილებელია ისეთი სტრატეგიის შემუშავება, რომელიც უკეთ მოახერხებს:

- თემის ირგვლივ წინასწარი ცოდნის გაერთიანებას
- მოსწავლეთა წახალისებას, სწავლის მოწადინებას.

ბ. ცოდნის გათავისების ფაზა

ცოდნის გათავისების ფაზის დაგეგმვისას, უნდა მოხდეს იმის შეფასება, თუ როგორ მოხერხდება შერჩეული სტრატეგიის შედეგად გაკვეთილზე მიღებული ცოდნის გათავისება და როგორ განვითარდება თანამშრომლობისა და დამოუკიდებლად მუშაობის უნარი.

გ. უკუკავშირის ფაზა

მოცემული ფაზის დაგეგმვისას, საჭიროა იმის განსაზღვრა, თუ როგორ მოხდება შერჩეული სტრატეგიის შედეგად ცოდნის შეთვისება, აგრეთვე როგორ იმოქმედებს ეს სტრატეგია მიღებული ცოდნის შემოქმედებითად გამოყენების პროცესზე.

კოოპერატიული სწავლების მნიშვნელობა ბილინგვურ განათლებაში

კვლევები ბილინგვურ განათლებაში ამტკიცებს, რომ ჯგუფური კოოპერატიული სწავლების ორგანიზებისას:

- არსებობს შინაარსის კონტექსტიდან გაგების შესაძლებლობა, აგრეთვე უპირატესობა არსებობს ბევრი დროის თვალსაზრისითაც და ენის სრულყოფილად გამოყენების საშუალებითაც; შინაარსისა და კონცეფციის უკეთესად გასაგებად შესაძლებელია მშობლიური ენის გამოყენებაც;
- მეორე ენაში გარკვეული უნარების განვითარებისას, შესაძლებელია მშობლიური ენის ცოდნის სისტემით ოპერირება;
- ხდება მოსწავლეთა სტიმულირება ცოდნისა და ენის ათვისების პროცესში აქტიურად ჩასართავად;
- წარმოჩენილია და გამოყენებულია ახალი სასწავლო მასალები;
- სწავლების პროცესში ყურადღება მახვილდება მოსწავლეთა განსხვავებულ თვისებებზე და სტილზე და ვითარდება მათი მრავალმხრივი შესაძლებლობები;
- იცვლება მასწავლებლის როლი - ინფორმაციის მიმწოდებელი ადამიანისგან, ის გადაიქცევა ინფორმაციის შეთვისების ორგანიზატორად;

ტრადიციული გაკვეთილის მსვლელობისას უმეტესწილად საუბრობს მასწავლებელი. ასეთი გაკვეთილის ტიპური სქემა შეგვიძლია წარმოვადგინოთ შემდეგი სახით: მასწავლებლის შეკითხვა-მოსწავლის „სწორი პასუხი ამ შეკითხვაზე. ამავდროულად, თვალსაჩინოა დროში შეზღუდვა. თუ მოსწავლე მყისიერად ვერ პასუხობს შეკითხვაზე, ის ეძებს შესაფერის სიტყვას, ასეთ შემთხვევაში კი მასწავლებელი მას არ აძლევს დროს და ეკითხება სხვა მოსწავლეს.

ჯგუფში მუშაობის დროს აუცილებელია და შესაძლებელია ენის მრავალმხრივი ფუნქციების გამოყენება. როდესაც მოსწავლეები საუბრობენ ერთმანეთში, და არა მხოლოდ მასწავლებელთან, მკვეთრად იზრდება ენის ფუნქციების გამოყენების შესაძლებლობა. არსებობს თანამშრომლობის მეტი

ვარიანტები, რაც, თავის მხრივ, იძლევა ენის გავარჯიშების მეტ საშუალებას. მნიშვნელოვანია ისიც, რომ, როდესაც მოსწავლეები საინტერესო პრობლემის გადაჭრას ცდილობენ, ამ დროს ისინი ენას იყენებენ არა იმიტომ, რომ სახელმძღვანელოს ტრადიციული დავალება - „შეადგინეთ წინადადება“ შეასრულონ, არამედ სრულად იყენებენ ცოდნას მეორე ენაში. მიუხედავად იმისა, რომ მათი საუბარი ყოველთვის გრამატიკულად გამართული არ არის, ამ გზით მოსწავლეებს აქვთ აზრის გადმოცემის საშუალება. ასევე შეიძლება შეიცვალოს ტრადიციული კარნახი, როდესაც მასწავლებელი დგას კლასის წინაშე და მთელ კლასს კარნახობს გარკვეულ ტექსტს. მისი გარდაქმნა კოოპერატიულ სწავლებად შესაძლებელია მოსწავლეთა დაწყვილების ან ჯგუფებად დაყოფის გზით, რომლის დროსაც მოსწავლეები რიგრიგობით კარნახობენ ერთმანეთს სრულ ტექსტს, ან გამოტოვებულ სიტყვებს. ამ გზით მცირდება სტრესი, მოსწავლეები კონცენტრირებას ახდენენ დავალებაზე და აქტიურად უსმენენ ერთმანეთს. იზრდება თანამშრომლობითი დამოკიდებულება და ინდივიდუალური პასუხისმგებლობის გრძნობა. ყოველდღიური ურთიერთობისას საკმარისია შეზღუდული რაოდენობის სიტყვების მარაგი და გრამატიკული სტრუქტურა; სხვადასხვა საკითხთან დაკავშირებით საკუთარი აზრის დაფიქსირებისას მოსწავლეებს უვითარდებათ ფართო ლექსიკის და ენის განსხვავებული მოდელების გამოყენების მოთხოვნილება. მასწავლებლები ხშირად სიფრთხილით ეკიდებიან ჯგუფებში მუშაობას. ასე, მაგალითად: `როგორ შეიძლება ვიყო დარწმუნებული, რომ მოსწავლეები არ დაიწყებენ საუბარს მშობლიურ ენაზე? ვიფიქროთ იმაზე, თუ როგორ მივაღწიოთ სასურველ შედეგს მარტივი გზით: მკაცრი დისციპლინით თუ მიზანმიმართული დავალებების შედგენით?` სპეციალურად კონსტრუირებული დავალება, სადაც ყველა მოსწავლეს აქვს რაღაც ნაწილი ინფორმაციისა და დავალების შესრულება შესაძლებელია მხოლოდ ამ ინფორმაციის შეგროვებით, იძლევა პირდაპირი რეაგირების, ინდივიდუალური პასუხისმგებლობისა და აქტიური მოსმენის საშუალებას.

ნუთუ საოცარი არ არის ის ფაქტი, რომ ათეული წლების განმავლობაში მოსწავლეები წყვილებად ისხდნენ მერხებთან და, მიუხედავად ამისა, მათ არ ჰქონდათ ემოციის გაზიარებისა და 80 ერთმანეთის დახმარების საშუალება. ჯგუფში მუშაობისას დაბალი ენობრივი შესაძლებლობის მქონე მოსწავლეს აქვს საშუალება, შეეკითხოს სხვას მშობლიურ ენაზე, ხოლო მოსწავლე, რომელიც წარმატებულია მეორე ენაში, მოახდენს საკითხების პერიფრაზირებას და ამით მოახდენს საუბრის განვითარებას.

ბილინგვურ განათლებაში იზრდება მასწავლებლის როლი. ტრადიციული საგნის მასწავლებელი ზოგჯერ ფიქრობს: „მე ვარ საგნის მასწავლებელი, ჩემთვის მნიშვნელოვანია, თუ როგორ აითვისა მოსწავლემ საგნობრივი მასალა. მე ვაფასებ შინაარსს და არა ენას. `ბილინგვური განათლების დროს თითოეული მასწავლებლის როლი ფართოვდება და ის გადაიქცევა ასევე ენის მასწავლებლად. პირველ რიგში, ყველა მასწავლებელი ხდება ენის მომხმარებელი, ხშირად კი ტარდება შემდეგი პრინციპი: „ვისწავლოთ ერთად`“.

გაკვეთილის დაგეგმვის სქემა

სასწავლო მიზნები	აქტივობები	ორგანიზება	დროის განაწილება	რესურსები	შემოწმება
(რისთვის ვასწავლი ამას? რა ეცოდინებათ და რა შეეძლებათ?)	(როგორ ვასწავლი? რა მეთოდებს ვიყენებ? რა ქმედებებს ახორციელებენ მოსწავლეები?)	(როგორ მოვახდინო მოსწავლეთა ორგანიზება? მუშაობის რომელ ფორმას გამოვიყენებთ?)	(რა დრო დასჭირდება თითოეულ აქტივობას?)	(რა მჭირდება ისეთი, რაც დამეხმარება სასწავლო მიზნის მიღწევაში?)	(როგორ შევამოწმო სასწავლო შედეგები?)

ენისა და საგნის ინტეგრირებული სწავლება ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლების საბაზო და საშუალო საფეხურებზე, „საიმედო“, თბილისი, 2010 (ყველა საგნობრივი მიმართულება; მესამე ნაწილი).

შერჩეული სტატიის ჩაბარების ბოლო ვადა